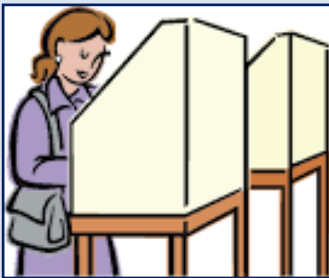

An © 2017 Gannas

Etholans 2017

Rag Konsel Kernow ha konselyow trevow ha pluyow dhe'n 4^a a vis-Me 2017. Dewisyn yn fur rag ombroforion a skoedh agan yeth kernewek ha gonisogeth.

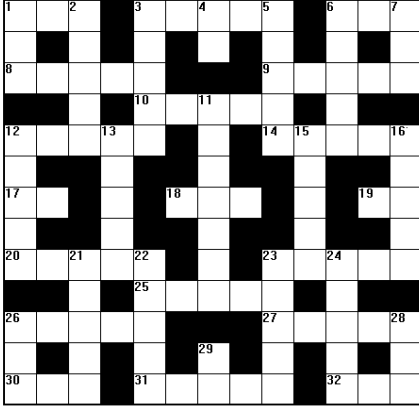

Gwaynyoryon yn kesstrifow Holyer an Gov 2016 gans an Bardh Meur, Dr Merv Davey.

Pella derivadow a-dro dhe'n kesstrif lyennek ma a-dhiworth Peter Harvey ☎ 01209 719321.

**An Gannas niver
485 Mis-Me 2017
dyllys gans ©
Kowethas an
Yeth Kernewek
ISSN 1485 705X**

Krowseryow gans Ray Edwards

a-dreus:

- 1. Gwig (3)
- 3. Lappya (5)
- 6. Hwyrni (3)
- 8. Nyns yw *gour* (5)
- 9. *Peber* yn Sowsnek (5)
- 10. *Offra*, 3a islavarek (5)
- 12. Nyns yw medhel (5)
- 14. Fordh (5)
- 17. An jydh kyns hedhyw (2)
- 18. Drehevyans rag triga ynno (3)
- 19. *Bywnans* .. (An gwari 'nowydh') (2)
- 20. Nivera (5)
- 23. Kas (5)
- 25. Riv (5)
- 26. Keudh (5)
- 27. Gwiw (5)
- 30. *Ke yn rag. My a ...* (3)
- 31. Best kepar ha margh byghan (5)
- 32. Da (3)

war-nans:

- 1. Da dhe weles (3)
- 2. An mis tremeny's (5)
- 3. *Logosenn*, liesek (5)
- 4. An mis ma (2)
- 5. Akord (5)
- 6. Gweres (5)
- 7. An gasow a-dro dhyn (3)
- 11. *Fydhya*, kynsa person (7)
- 12. Rag esedha warnedhi (5)
- 13. Kreatur a yll nija (5)
- 15. Gortos (5)
- 16. Gil (5)
- 21. Skathow rag pyskessa (5)
- 22. Serri (5)
- 23. Bre (5)
- 24. Nyns yw *yeyn* (5)
- 26. Tir ughel ryb an mor (3)
- 28. Nyns yw *mamm* (3)
- 29. Tyller (2)

Gorthybow dhe'n krowseryow mis- Ebril 2017

Radyo an Gernewegva

Radyo an Gernewegva yw towlenn radyo yn Kernewek pub seythun; restrys yw gans **Matthi Clarke** ha dell leverir yth yw an gwella ilow ha kows y'gan taves kernewek. Y hyllir goslowes orth:

www.anradyo.com

Folenn Steronieth gans Rod Lyon

Mar mynnir omjersyha our po dew yn-dann ebron gler ha nys eus pellwelell vyghan po diwlagattell kavadow, pandr'a yllir gul? Wel, rag dalleth y hyllir dyski an leow mayth usi an rannevesow, mes pandr'a yllir gul wosa hemma?

A-dro dhe naw gweyth an vlydhen yma an pyth yw henwys 'kawasow sterenn-goedha'. Pyth yw an re ma poran?

Sterenn-goedha yw dre vras gesyon a lostow a sterennow-lostek po planetigow re bassyas a-dreus resegeva an Norvys y'n blydhynow kyns. Yth hevel y teu pub kowas diworth unn poynt y'n ebron hag yw henwys an *wradhell**. An ranneves mayth yw desedhys an wradhell a re hy hanow dhe'n gowas sterenn-goedha na.

Pyth yw braster a sterenn-goedha ha fatell yw hy semlant y'n ebron? Dre vras sterenn-goedha yw pur vyghan – namoy fenowgh brassa es myjenn a dhoust, mes y vyaj hi der efander gans toeth euthyk ughel. Pan entro an sterenn-goedha yn ayrgylgh an Norvys, hy thempredh a sav yn uskis ha skon y teu ha bos mar ughel, y tardh hi yn unn asa ribin y'n ebron hag a dhur eylenn.

Gans nebes an kowasow y hylli gweles ynter 50 ha 100 sterenn-goedha an our orth aga ughboynt.

Sterennow-koedha yw liesgweyth brassa a yll passya der an ayrgylgh yn unn leski mes heb tardha, ha kronkya war enep an Norvys, yn fenowgh ow kul mur a dhamaj. Yn Russi yn 2013,

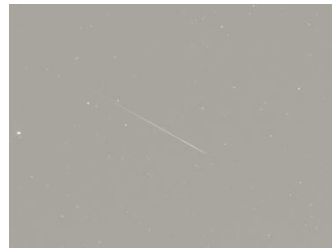
sterenn-goedha pur vras henwys an 'Sterenn-goedha Chelyabinsk' a entras an ayrgylgh gans toeth a 19km an eylenn hag a dardhas neb 39km a-ugh an dor. Kyn na veu denvyth ledhys, neb 7,200 drehevnyans a veu damajys gans an tonn jag**

an Sterenn-goedha Chelyabinsk

An Ebron mis-Me

Yma'n kowas sterenn-goedha *Eta Akwarid*, henwys wosa sterenn an splanna y'n ranneves *Akwarius*, ow hwarvos an mis ma. An gwella nos dhe weles homma (bys yn 30 anedha an our) yw ynter hanternos an 5es ha bora a'n 6es. Ny vydh an sterennow-koedha y'n gowas ma kepar ha hemma yn Russi, mes moy avel henna a-woeles!

* *gwradhell* – radian

** *tonn jag* - shock wave

Lyther a Alban

a-dhiworth Yowann Byghan

(agan kesskriker arbennik albanek)

Geryow Kendon, Gàidhlig dhe Sowsnek

Nyns eus meur a eryow gàidhlig res yn kendon dhe Sowsnek. Y'ga mysk yw an re a syw:

'Gu leòr' (leverys guh-lyor) a styr lowr – 'leòr' ha lowr yw keslinek. Ytho, 'Tha airgead gu leòr agam' a styr 'Yma arghans lowr dhymm.' Yn Sowsnek, re beu an lavar berrhes dhe'n ger *galore*, hag a sew an hanow, dell welyn y'n titel '*Whisky Galore*.'

An ger whisky y honan yw gàidhlig ynwedh. 'Uisge' (leverys ush-ka) a styr po dowr po glaw, hag 'uisge-beatha' (ush-ka-be-ya) yw 'dowr a vywnans.'

'Gob' a styr gelvin edhen, mes an ger sowsnek isyethék a styr ganow po min. Yma tavoseth gàidhlig poran kepar ha'n tavoseth sowsnek: 'Duin do ghob!' *Shut your gob!*

Dhe'n ger 'bog' yma lies styr: medhel, foll, sempel. 'Bilean boga dearga' (leverys bil-yan-bo-ka-ger-a-ga) a styr diwweus medhel ruth. 'Tir bog' (leverys chir-bok) yw tir gwernek po towarghek. Yn Gàidhlig, an hanow-gwann 'bog a yll gluwhe hanow-gwann arall. Rag ensampel, 'fliuch' a styr glyb, 'bog fliuch' a styr gorlybys, 'balbh' a styr tawesek, 'bog balbh' a styr dilavar yn tien. Yth yw martesen devedhyans an lavar sowsnek 'bog-standard', mes re a dyb bos an lavar na a 'box standard' (yn le 'box deluxe').

'Capall' a styr margh, ha 'coll' yw

kelli po koes. Ytho, 'capall-coille' yw ger rag ger 'margh an kelli,' mes yth yw gwell aswonys avell an capercaillie, edhen goynt an ugheldiryow albanek.

'Mòd' a styr lys po gorsedh. Sowsnegoryon Goth a gavas kendon a'n ger gàidhlig rag styrya seneth po kuntellyans ugheloryon, po 'moot.' An 'Mòd Naiseanta Rioghail' (an Mod Kenedhlek Ryel) a omguntell pub blydhen rag kesstrivow artys ha gwariow, hag yth yw kresenn pur grev ha poesek an Gaidhealtachd.

Dhe'n ger 'cabar' yma dew styr: gwelenn po kern. 'Na cabair' (liesplek) a styr kebrow yn to chi ('cabar' ha keber yw keslinek). 'Fo na h-aon chabair' (ger rag ger 'yn-dann an keth kebrow' a styr 'warbarth,' 'y'n keth chi,' 'eseli an keth para.' Y'n kesstrif 'tewlel an caber,' ny wayn an pella towl: yth a an ughella kevriv dhe'n keber a wra gorwedha ogassa dhe'n le 'dewdhek eur.'

‘Tuig’ (leveryys twik) a styr konvedhes. Kyn nag yw kefys avel ger ewn, yth yw ‘tuig’ devedhyans an ger isyethek ‘twig’.

‘Creag’ ha ‘gleann’ yw aswonnys yn ta. ‘Creag Ealasaid’ (leveryys krek-el-asij) yw Ailsa Craig. ‘Gleann Comhainn’ (glen-ko-ay) yw Glen Coe.

‘Gairm’ yw an keth ger ages an ger kernewek garm. ‘Sluagh’ a styr an werin, an bobel, an gemmynieth. Ytho, ‘sluaghghairm’ yw garm rag keskorra an werin, kyns oll yn termyn bresel. Yth yw devedhyans an ger sowsnek ‘slogan.’

‘Sporan’ yw pors po yalgh. Y hyll styrya ynwedh towlargh po arghansereth dre vras. ‘Tana mo sporan’ a vynn leverel nag eus meur a arghans dhymm.

‘Duileasg’ (leveryys du-lask) yw kefys yn Sowsnek avel ‘dulse.’ Yth yw goemmon a yll bos dybrys, hag yw hwath trevas boesek y’n Ugheldiryow.

‘Claidheamh’ yw an keth ger es agan ger kernewek ‘kledha’, ytho ‘claidheamh mòr’ po claymore a styr kledha meur.

‘Pillean’ yw pluvek war dhiber. Lemmy, avel ‘pillion’ in Sowsnek, yth yn nessa esedhva.

Y fia es gweles an ger sowsnek ‘ransack’ avel ger kendon a’n ger gaidhlig ‘rannaich’, hag a styr hwithra. Y’n keth maner, an ger sowsnek ‘string’ a dal bos a’n ger gaidhlig ‘sreang,’ gans an keth styr poran. Mes an dew er ma (ha lies ger arall) o kyns geryow Norgaghek, hag a dheuth hag yn Gàidhlig hag yn

Sowsnek yn kettermyn.

‘Is math sin’ a styr ger rag ger ‘Yth yw da henna.’ Yth yw leveryys ‘is-mashin’, po yn skav sma-shin, hag ottena devedhyans an ger isyethek sowsnek ‘Smashin’! Smashin’, a nyns yw?

Mernans yn Kylgh

hwedhel gans Jowann Richards

Chaptra Naw

‘Nyns yw rannow an ober ma da genev, Dan,’ yn-medh an serjont wosa pols byghan, pan esens i ow kerdhes troha chi Edward Collett ha’y hwoer. ‘Mes res yw dhyn ni gweles an venyn anfeusik, ha nyns eus diank.’

Ann Collett a dheuth dhe’n daras, hy thremmynn gwann y liw. Apert o na gosksa hi hag yth esa semblant a-dro dhedhi kepar ha nebonan hwath yn hunros. Ha nyns o hi pes da, ow kweles dew withyas-kres arta.

‘Dewgh a-berth y’n chi,’ yn-medh hi, yn lev mar wann avel hy liw.

‘Meur ras dhis, Mestresik Collett,’ a leveris an serjont yn kosel. ‘Drog yw genev, mes res porres yw dhymm govynn unn govynn orthis.’ Ev a ystynnas y dhiwleuv, ow synsi an kota hwath y’n sagh plastek. Ev a ordenas an kota gans meur a rach ma na ylli hy gweles an disliwyansow warnodho. ‘Mestresik Collett,’ yn-medh ev, ‘a yllta aswonn an kota ma?’

An venyn a viras orth an kota, ha mires dhe-ves arta. Ny worthybis hi, mes pesya ow mires stag dres an withysigres, kepar dell ens i rann arall hy hulla.

‘Mestresik Collett?’ a ynnias an serjont yn kosel.

Ann Collett a omdreylyas arta, ha mires orth an serjont. ‘O gav dhymm, serjont,’ yn-medh hi. ‘Kales yw prederi y’n eur ma, ty a wel. Na, ny welis vy an kota kyns, dell grysav. Nyns yw henna kota Edward. Prag?’

‘Osta sur, Mestresik Collett? Martesen dha worthyp a vydh meur dhe les.’

‘Sur ov vy, serjont.’

‘Wel, Dan,’ yn-medh Bill Matthews hag i ow kerdhes diworth an chi, ‘ny gevsyn ni travydh ena. Lemmyn, gas ni dhe vos dhe weles Peter Fry.’

‘Heb mar, serjont,’ a leveris Dan Tregloan, yn unn ombrederi, ‘martenes nyns yw perghennek an kota nebonan eus trigys yn Tregannis mann. Martesen nyns yw perghennek an kota an moldrer. Martesen an moldrer a dhiskudhas an kota dre happ, ha’y wiska rag omwitha erbynn an goes.’ Ev a hedhis, hag anella yn town; henna re bia lavar pur hir dhe’n konstabel.

‘Gwir, Dan. Oll gwir. Mes, yma neppyth y’ m brys a lever dhymm bos an kota gidysan dhe’n gorthyp.’

Nyns esa Peter Fry y’n chi pan gnoukyas Dan Tregloan ha’y serjont war an daras. Valerie Fry a dheuth ha gelwel an dhow dhe dhos a-ji.

‘Drog yw genev, serjont, mes res o dhe Peter mos dhe’n dre. My a dyb ev dhe dhehwes yn skon, byttegyns. A allav vy gweres?’ Valerie Fry a dreylyas dewlagas bras warnodho, hag ena mires yndella orth Dan Tregloan. Dan a dybi y’n eur na nag esa meur a dhownder yn Valerie Fry; benyn wag, po dhe’n lyha,

benyn vas. Dan Tregloan o pes da bos Janet, y wreg y honan, benyn o gwell es deg anedhi.

An serjont a vinhwarthas warnedhi. Dell heveli yth esa dhe Bill Matthews breus ughella a Valerie Fry ages esa dh’y gonstabel. ‘Wel, Mestres Fry, yn sur yma neppyth a yll’ta y wul ragov, dell grysav.’

‘My a vynn gweres mar kallav, serjont.’

‘Yma kota omma,’ yn-medh an serjont. ‘A yllydh leverel dhymm neppyth yn y gever? A welsysta an kota kyns?’

Ny hedhis Valerie Fry mann. ‘Heb mar, serjont. Henn yw kota ow gour, Peter. Ple’n kevsys?’

‘Osta sur, Mestres Fry? Mir orth an kota yn ta. Osta sur bos an kota ma dhe’th wour?’

Valerie Fry a hwarthas. ‘Kevrinek yw hemma, serjont! Deus! Lavar dhymm vy a-dro dhe’n dra! Yth ov vy sur, ya. My a aswonn an kota yn ta. Ev a’n gwisk yn fenowgh hag ev owth oberi war an barga-tir, ha’n gewer drog.’

‘P’eur hwelsys an kota a-gynsow, Mestres Fry?’

‘Wel, gas vy dhe weles my a dyb my dh’y weles nans yw nebes dydhyow, serjont. Nyns ov vy sur yn tien.’

‘Ple hwith dha wour an kota?’

‘Wel yn porth an chi, serjont, heb mar.’

‘A allsa nebonan arall kemmeres an kota heb ty dhe wodhvos?’

‘My a dhesev yndella, serjont. Mes, pyth yw skila dha wovynnnow?’

Kyns Bill Matthews dhe alloes gorthybi, yth esa son a garr ow tos y’n

buorth. ‘A,’ yn-medh Valerie Fry, ‘yma ow gour ow tos, lemmyn. Ev a yll gorthybi orth dha wovynnnow.’ Ha hi a ros dhe’n serjont minhwarth pur deg.

Peter Fry a gerdhas a-berth y’n chi yn tooth, y dremmynn nebes serrys. Ena, ev a welas an serjont ha’n konstabel ha minhwerthin. ‘A Serjont Matthews ha Konstabel Tregloan! Da yw genev agas gweles. Pandr’a allav vy gul ragos?’

Bill Matthews a leveris dhodho yn kever an kota, ha diskwedhes an fardell dhodho.

‘A, ena yma ev! Ple kevsys an kota ma, serjont?’

‘Yn kynsa, syr, res yw dhymm govynn orthis pan welsys an kota agynsow?’

‘Es yw henna, serjont. Yth esen vy ow kwiska an kota y’n mes ogas dhe’n kylghyow nans yw nebes dydhyow, dell grysav. An jydh a doemmhas, ha my a dhiwiskas an kota ha’y worra war ge. Ena, my a ankovas yn kever an kota, ha’y asa ena, pan dhehwelis tre. My a’n hwilas an jydh nessa, mes gylls o ev. Neb skajynn a’n ladras, heb dhout. Mes, lemmyn, ty re’n kavas, serjont! Wel, meur ras dhis. Da vydh genev kavoes an kota na arta.’

Serjont Matthews a shakyas y benn. ‘Ny allav vy ri an kota dhis na hwath, Mester Fry. Res yw dhymm y synsi y’n eur ma.’

‘Pur dha, serjont. My a gonvedh. Eus neppyth moy a allav vy gul ragos?’

Nag eus, Mester Fry. Henn yw nag eus lemmyn. Martesen ni a dhehwel termyn arall.’

Peter Fry a blegyas y dal, pols byghan, hag ena ev a vinhwarthas arta.

Yn farthys, ev a worras y vregh a-dro dhe wast y wreg, ha’y thenna trohag ev. ‘Unn dra, serjont,’ yn-medh ev, yn kosel. ‘Mars eus res dhywgh dos arta, gwel yw genev hwi dhe dhos pan vydhav omma. Ny vynnnav hwi dhe ankresya ow gwreg namoy.’

‘My a wra assaya, mes martesen ny vydh henna possybyl, syr.’

‘Gwra an dra dhe vos possybyl, serjont.’

Mordir Nowydh gans Frank Blewett

Ow vysytow dhe Vordir Nowyth: dorgrysyow ha loskvenydhyyow

Pupprys y tybyn vy bos dorgrysyow ha loskvenydhyyow hepken yn powyow pur bell ha dihalval: powyow kepar ha Nihon, Nepal, Pakistan hag Indonesia.¹ Rag ensampel, Nepal yw pow munys mes y hwarva pypm dorgrys a’n brassa y’n dew-ugens bledhen yw passyes, kettep gweyth gans moy ages kans den marow. Yn 2015 y hwarva an gwettha dorgrysyow yn Nepal: 8,922 den marow awos an dorgrys yn mis Ebrel, ha sewys gans nessa dorgrys yn mis Me gans 213 den marow.

Yn Indonesia, yma an loskvenydh an moyha gerys-da (Krakatoa), dell hevel: y’n tardhans 1883, dew-ugens mil dhen a verwis. Yn Indonesia, yma 127 loskvenydh strik, moy ages dell eus yn pub pow aral.

¹ Eyndonesi yn KK

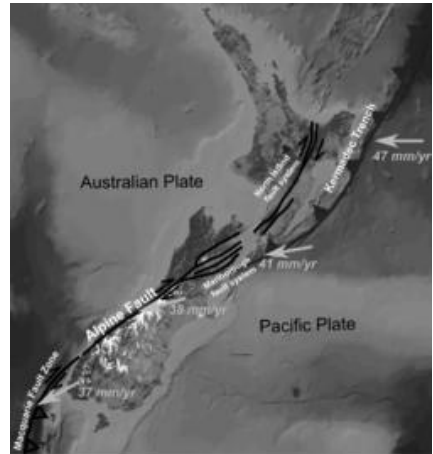
Yn Europa, Vesuvius yw an loskvenydth an moyha gerys-da, awos an tardhans yn 79 B.A. Nebes dydhyow a-wosa, an trevow Pompeii ha Heraculaneum a veu ynkleudys yn-dann frosow pyroklastek loskvenydhek. My re visityas an leow hendhyskoniethel ma, yw pur dhe les hag euthyk awos an denkys tromm metys rag lies trigger. Lies den marow yw gwithys y'n furv plastek teudhys. Milyow a dus a veu ynkleudhys gans lusu pooth yn Pompeii, hag 300 korf estern a veu kevys ogas dhe Heraculaneum.

Mordir Nowyth o hebask ha powek, dell dybyn pupprys, ha meur kepar ha Kernow, po hogen Kent po Suffolk. Yth esa jagg ragov dhe gavos pow pur dhihaval: an hin yw haval dhe hin Kernow, martesen boghes tomma, heb kewer yeyn y'n gwav. Byttegyns, meur a Vordir Nowyth yw menedhek, gans rewivaow² hag ergh war an menydyhow y'n hav. Y'n gwettha prys, yma dorgrysyow ha loskvenydhyow dhe Vordir Nowyth!

Mordir Nowyth yw desedhys y'n barth kesskwat³ yntra an platys tektonek Indo-Ostralek ha le may hwer lies dorgrys ha loskvenydth

Yn Mordir Nowyth, menowgh yw dorgrysyow: moy ages dew kans dorgrys y'n dew kans bledhen yw passyes, ha moy ages ugens a-dhia 2010. An brassa dorgrysyow a gomprehend Wellington (1846), Napier (1931), Christchurch (2011) ha Kaikoura (2016). Hemma oll a gawsyas meur a dhamach dhe

dhreheviansow hag lies den a verwis yn Napier ha Christchurch. Kres Napier yw pur dhe les, a-ban veuva dastrehevys y'n gis 'Art Deco'. Kres Christchurch a veu shyndys yn trog, yn arbennik an benneglos koth, ha wosa pymp bledhen, yma meur a wra gortos dh'y dhasdrevell po dh'y grevhe.

platys tektonek yn-dann Vordir Nowyth

Y'n rol Wikipedia, yma moy es hanterkans loskvenydth yn Enys Kledhbarth ha peswar yn Enys Dhyghow, mes nebes y'n rol nyns yw unnik. An niver gwir yw fest lies moy: rag ensampel, yma 34 loskvenydth yn Auckland, y'n gwella prys oll yn kosk!

Yma rann vrasa a loskvenydhyow yn Mordir Nowyth yn kosk, mes yma tri loskvenydth strik yn Puapehu y'n Park Kenedhek Tongariro. Ynwedh, my a wrug visitya Enys Wynn (Whakaari) yw pupprys strik, deg kilometer warn ugens alemma a'n arvor Enys Kledhbarth.

Yma ynwedh lies fenten domm yn

² rewiva, glacier (diworth gerlyver FSS)

³ kesskwat, collision

Mordir Nowyth. Yn arbennek, Rotorua yw gerys-da rag bywder dordesel⁴, hag yma pystlyow dowr tomm ha pollow leys tomm.

Dhe les yw godhvos y hyll loskvenydyow bos martesen yn kosk, mes nys yn i pub prys difudhys; wosa milvilyow a vledhennow, yth yns i martesen difudhys! Loskvenydyow strik a wra tardha pub hanterkans bledhen yn tipek; yma loskvenydyow erel yn kosk dres milyow a vledhennow, mes a dardh arta heb acheson. Wosa tardhans, an loskvenydh a dhanvon yn-nans lahar: eghen a fros leys po fros komposys a dhaffar pyroklastek, kerrek ha dowr. An daffar a wra frosa yn-nans, yn tipek a-hys nans avon. Hogen moy peryllus, an tephra (kerrek ha daffar erel) a yll gwruthyl arge. An arge ma a wra krackya martesen yn tromm nebes bledhenyow a-wosa gans damach bras po koll bewnans. Laharow a yll bos kowrek ha martesen pur domm. An skeusen (folenn 12) a dhiskwedh an lynn loskvenydh dhe Ruapehu, formys wosa an tardhans 1996, hag a wrug kawsya an lahar 2007.

Yth esa meur a gudyndnow awos loskvenydyow dres an milvil vledhen kyns yn Mordir Nowyth. Ottoma 3 ensampel:

1) Enys Wynn/ Whakaari: hi a dardh yn periodek, gans boghes damach, 30 kilometer a'n arvor. Byttegyns, yn 1914, yth esa trigys deg den war an enys yn hwel losken. An loskvenydh a dardhas, hag oll a wrug voydya, marnas kath, henwys a-wosa 'Peder an Vras'.

2) Terosa hyns horn Tangiwai: An tardhans Ruapehu 1945 a wrug arge tephra haval dhe'n arge y'n skeusen (folenn 12). An kowdroll a lenwis a dhowr bys pan dhiskargas an arge an jydh kyns Nadelik, 1953 ha lahar kowrek a sewyas. An lahar a resas yn-nans hag a dhistruis pons hyns horn y'n nans a-woles. Tren a wrug drehedhes, hag 151 trethyas a veu ledhys. Terosa haval a veu avoydys yn 2007 (kawsys gans an tardhans 1995 Ruapehu) drefen bos didreylys an lahar yn gothow KK (goethow) down dhe leow salowa.

3) Lynn Taupo. An lynn ma yw an brassa loskvenydh yn Mordir Nowyth, yn hwir, hag yw martesen an brassa loskvenydh y'n bys. An tardhans a-dro dhe 232 B.A. a veu an freudhekka y'n pypm mil vledhen eus passyes, hag a ladhas oll an enyvaes y'n Enys Kledhbarth. Byttegyns, yma Lynn Taupo y'n kowdroll gwrys gans tardhans loskvenydh kowrek nans yw 26,500 bledhen: an tardhans ma yw 300 gweyth kreffa ages an tardhans 232 B.A.

Yn kler, yma dhe Lynn Taupo an galladow dhe dhistrui Mordir Nowyth, kyn a-der y'n nesa milvil bledhen! Ytho, nys yw Mordir Nowyth pow hebask yn tien!

Ger war-lergh:

Koynt yw ha nebes kales y grysni mes an erthygel ma a veu degemmers pan esen vy ow honan yn Mordir Nowyth a-varra y'n vlydhen ma. Fordh an arvor yn ogas dhe Kaikoura o hwath deges wosa an dorgrys a 2016. My a spenas unn nos dhe Taupo le may kevir lynn pur vras ha teg a denn meur a dornysi.

Pennskrifer

⁴ dordesel, geothermal; dor²+tes+el

Y'n Woen Voel
gans John Prowse

Y'n woen voel nyns esa son vyth marnas lev an gwyns. A-vann y hwoelya an kommolennow, du ha pilennek. Nyns esa sin a vywnans saw bleujow melyn an eythin ha teyr bran ow patalyas erbynn nerth an hager awel. An glaw a goedha heb lett, ow resek yn arghantellow ynter an toesow a fynni. Mis Kevardhu o, hag y'n eur na yth esa an jydh kott ow merwel y'n vlydhen yn eneworres.

Tyller difeyth o an woen, kolonn a Gernow. Nyns esa sin a annedh, na pennti na krowji: nyns esa travyth marnas an woen ha'n ebron ha'n glaw hwath ow koedha. Ena mes a'n niwl yth omdhiskwedhas furv, furv den ow poesa erbynn an gwyns, yn-dann gerdhes gans an moyha kaletter y'n troe'lergh leysyek hag a ledya hwymm-hwamm a-dreus an woen. Dell heveli, den hir lowr o, martesen dew-ugens bloedh y oes, tanow y gorf. Penn-noeth ova: y wols a dernija oll yn kyrghynn y benn plegys. Ev a synsi y gota usys yn fen ryb y gorf, ow mos yn-rag yn unn drebuchya yn-dann an debel ebron.

Wosa nep-pell an troe'lergh a dhiyskynnas a leder an woen war-tu ha nans down le may tevi a-berth ynno nebes pryskennow lowrwydh ha gover byghan ow resek y'n goeles. Byghan lowr re bia an gover kyns mes lemmyn leun a dhowr o, hwythfys gans an glaw, yn-dann weskel orth glannow serth ha lemmel war an karregi kywniek.

Skant ny yllys⁵ gweles an sarnow a wre gorra an troe'lergh a-dreus an gover; ass o ynkrassys nivel an dowr gans an glaw. Ny wrug an den hokya mann mes gans rach ev a worras y droes war an kynsa sarn, hag omberthi ena pols; gans rach ev a avonsyas y droes war-tu an nessa sarn, pan dheuth distowgh kowas gwyns er y bynn ha'y droes a slynkyas war an garrek lyb. Heb son vyth an den a goedhas y'n gover ha skwattya y benn erbynn karrek vras o hanter kudhys gans an dowr byw. Mes a wel yth eth an den y'n downder, ena y hyllys bos gwelys y gota war enep an gover, ena an dowr a dhug korf an den yn uskis dhe-woeles, war-tu ha'y denkyas

Nyns esa son vyth y'n nans marnas lev an dowr ow fyski. Y'n woen voel nyns esa son vyth marnas lev an gwyns.

Nawbedrek

A yll'ta dismygi an ger a naw lytherenn? Py lies ger a moy es 3 lytherenn a yll'ta kavoes, res yw dhis devnydhya pub lytherenn unnweyth yn pub ger ha res yw dhis devnydhya an lytherenn yn kres an pedrek yn pub ger.

H	E	R
I	K	O
R	N	T

Gorthyp mis-Ebrel 2017:
Solempnita

⁵ ny yllys: diworth galloes, 3 person anperfydh, anpersonel, Sowsnek 'one was unable, one could not'

Kan:
Myrgh an Bugel Koth
 treyls gans **Tony Snell**

An gan ma yw neb 300 bloeth hy oes. Tony re skrifas notennow a-dro dhe dhevedhyans an gan ha'n ton gensi ha sur y fydh ev lowen aga dannvon dhe redyoryon An Gannas.

1) Yth esa myrgh unn bugel koth
 ha'y deveres war an vre,
 ha marghek yowynk a lys an myghtern
 dre happ a dheu ryb an le

*Ha namoy ny wren ni gwandra,
 na gwandra byth namoy!*

2) 'Y rov dhejy an brocha ma
 keffrys ha'm bysow teg
 mar teu'ta gena' dhe'n gelli hons
 may kan an ydhyng hweg.'

3) 'Ha lemmyn grontys agas hwans
 na vedhes neb bismer:
 my a'gas pys, leverewgh dhymm
 'gas hanow, Syrra ker!'

4) 'Ma re ow kria jakka dhymm
 po Jowan mara pleg,
 saw termyn my a vydh y'n lys
 y'm gelwir Wella Hweg.'

5) Ha'n polat war y steda gwynn
 ow stevya skon yn kergh,
 hi a worras hy raglenn oll yn gronn
 ha poenya war y lerg

6) Pan dheuth hi a-rag porth an lys
 dhe seni an klogh hy eth,
 ha marth a wel, an myghtern ow tos
 dh'amyttya 'n voren freth.

7) 'Pandr' a vynyndh, a vorenn deg,
 ha pandr' a-hwer dhejy?'
 'Ma onen a'gas lyswesyon lel
 hag ev re'm ladras vy.'

8) 'A wruga ladra bysow owr
 po neppyth a'n eghenn na?'
 'Ow gwyrghses vy re'n ladras ev,
 ye, henna, drudh a dra!'

9) 'Pries, ytho, mars yw an gwas
 kregys y fydh ev, y'n tov,
 saw mar nyns ywa demmedhys hwath
 dhejy an polat y rov.'

10) Y halwas ev y wesyon heudh
 yn onen, ha dew, ha tri,
 an tressa gwas a veu wella hweg:
 'Ye, otta'n maw!' medh hi.

11) 'Y'n kynsa dre ha ni ow tos
 an bysow ni a'n pren,
 y'n nessa dre ha ni ow tos
 y fydhyn dewbries len!

12) A kwrussen vy eva dowr a'n puth
 ha sevel orth eva gwin
 ny dhothya myrgh unn bugel koth
 ha bos ow benyn fin!'

argemmynn:
Gwerthji Kernewek

Keskewsel, 24 Plen an Varghas,
 Ryskammel, PL32 ☎ 01840 211725
 (dyghtyer **Jerri Jeffries**).

www.keskewsel.com

Servisyow Eglos dydhyasow avisys

An Revrond Chenon Jane Kneebone a dhannvon kedhlow a-dro dhe servisyow a dheu:

an 7^{ves} a vis-Me, Eglos Pluw Hellys, Servis awos Sen Mighal, Gwithyas Kernow, ow talleth dhe 3 eur.

An 5^{es} a vis- Metheven, Penneglos Truru, 1.30, Oferenn rag Goel Sen Petrek Pella derivadow a-dhiworth:

Rev Chenon Jane Kneebone

☎ 01637 873135

☎ 07966 703924

janekneebone@gmail.com

An Nowodhow

Nowodhow berr yn Kernewek yw dyllys gans Radyo Kernow dhe 5 eur dy'Sul. Geryow an dowlenn a yll bos redys diworth gwasva Kowethas an Yeth Kernewek:

www.cornish-language.org

An Gannas 2017

An Gannas yw dyllys pub mis gans Kowethas an Yeth Kernewek. An Skrifennyas yw Tim Hambly, 12 Stret an Duk, Lannstevan Wartha, Kernow, PL15 8HD ☎ 01566 773716:

skrifennyas@btinternet.com

Pennskriker An Gannas yw Graham Sandercock hag yw lowen degemmeres erthyglow ha skeusennow dhe vos dyllys: grahamsandercock@blueyonder.co.uk

Mordir Nowydh

Skeusennow diworth an erthyglow gans Frank Blewett (folennow 7-9)

Lynn kowdoll ha Tahurangi, an ughella bleyn yn Ruapehu. An arge tephra 1996 yn kres a-dryv an lynn.

Menydh Ruapehu

9 771469 705003

An Gannas 2017

